

Leelo Tungal

Neitsi Maarja
neli päeva

Noorsoojutustus
Illustreerinud Jaan Tammsaar

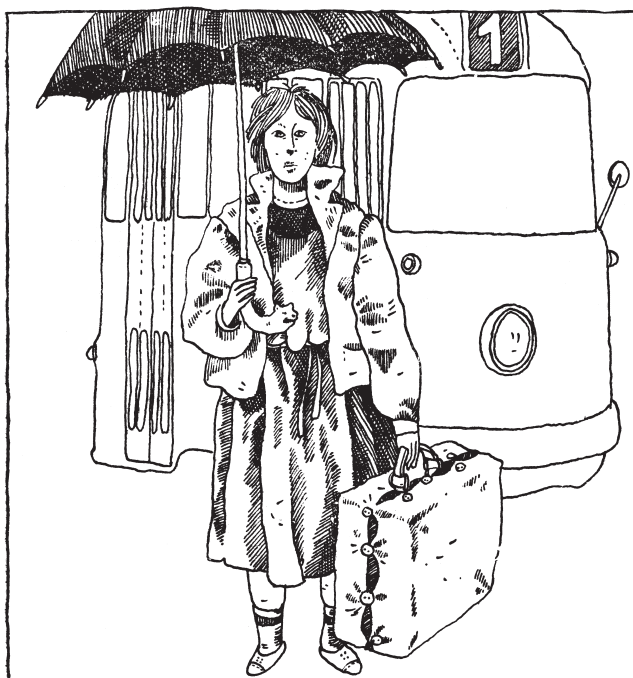

Korrektuuri lugenud Priit Põhjala
Kujundanud Virge Ilves

Esitrükk: Eesti Raamat, 1980

© Leelo Tungal ja kirjastus Tänapäev, 2021
Illustratsioonid © Jaan Tammsaar

ISBN 978-9916-17-099-1
Trükitud Printoni trükikojas

Ma nägin, kuidas rohi kasvas. Pikk erkroheline lible
Lviskus sahinall mullast välja nagu rästiku keel, paistis,
justkui limpsanuks mingi maa-alune elukas sellega kevadist
linnaõhku. Kuid näljast lehekeelt tagasi ei tõmmatud, ta jäigi
tuulde lipendama, tundsin, kuidas ta lõhnas, ja kuulsin, kui-
das sahis. Nägin, kuidas mullast tõusis loendamatu hulk
samasuguseid niiskeid, värsked rohuliblesid – orashein, va
umbrohi, mõtlesin ma. Kasvaks ta mu kodus aiapeenral, oleks
praegu paras aeg tal tutist kinni haarata ja maast välja tirida.

Orashein ajab oma pikad juurekondid salakavalalt sügavuti ja laiuti üle terve aiamaa, enne jõuad kättpidi maakera keskpaika, kui umbrohujuure maast lahti harutad. Kuid ma teadsin, et olen linnas, koolipargis, ja siin võis isegi orasheina imetleda. Ilus ka teine, kuripatt!

Vaatasin nelja maasse kaevatud auku ja teadsin, mis nüüd tuleb: kohe pistavad neli abiturienti puuistikud ümaratesse, justkui hiigelsupilusikatega uuristatud aukudesse. Ja Märt istutab ikkagi kadakat! Miks ta mind ei uskunud! Kõik mu jutt oli talle nagu hane selga vesi! Hüüdsin uuesti: „Märt, võta ometi tamm!“ Märt ei vaevunud peadki pöörama, see-eest vahtisid mind kõik teised – alates mudilastest ja lõpetades õpetajatega – nii, nagu hüüdnuksin: „Armastan seapekki!“ või midagi taolist. Tundsin, kuidas läksin üle keha punaseks ja soojaks. Muidugi, see on ju pidulik hetk: neid puid, mida täna istutavad parimad lõpetajad, kutsutakse klassi elupuudeks. Ja ikkagi... Ja seda enam: Märt ei tohiks kadakat istutada. Meeldigu talle pealegi sõnamäng (Märdi liignimi on Kadak) ja põhjendagu ta oma puuvalikut sellega, et kadakas sümboliseerib kõige paremini nende klassi omavahelist läbisaamist – kadakas nalja ei armasta. Mina ju tean: selleks, et kadakas uues mullas kasvama jääks, tuleb täpselt mäletada, kuidas paiknesid ta juured seal, kust puu üles kaevati – põhjapoolsed juured peavad jääma ikka põhja poole, lõunapoolsed lõuna poole. On Märt sellest kuulnud? Vaevalt! Hea, kui ta, põline linnapoiss, kadakat, juured ülespidi, maasse ei pista! Aga ta ei kuule mind.

Väikesest peast matsin kord maha Intsu murtud laanepüüpoja ja istutasin linnu hauale tillukese kadaka. Mu meelest oli see kangesti elupuu moodi. Aga kadakas kasvama ei hakanud,

läks nädalaga roostepunaseks ja kaldus esimese vihmaga viltu, mis sellest, et olin teda kastnud ja koguni kunstväetisega turgutanud. Isa naeris mu muret ja ütles: „Pea seda meeles, et kadakas kasvab kas või kahe kivi vahel – aga ainult seal, kus ise tahab.“

„Narr!“ hüüdsin ma Märdile. Jälle pilvetäis vihaseid pilke. Kõik see oli justkui kunagi enne olnud, aga ometi ahistav ja kurb. Meerits, meie klassijuhataja, lähenes mulle pahameelest lõkendades ja ütles: „Tr-r-r!“

„Kuidas, palun?“

„Tr-r-r-r-r-r!“

Äratuskell, vana plekk-kõri! Kui palju tarku mõtteid on ta mul armutult läbi löiganud, kui tihti on ta mind ilusatest kohtadest ja põnevatest sündmustest välja kiskunud. Ei tähenda talle midagi lend Pariisi kohal, ääretus stepis metshobuste taltsutamine ega merepõhja vajunud laeva takseerimine. „Trr!“ ütleb vekker oma plekise häälega, ja kõik jääb pooleli, sest soovi kui palju tahad, samasse unenäku teist korda enam ei satu. Pead leppima kolletanud laepraoga, lahjarohelise tapeediga, mis on nagu metsa karikatuur, rammusa toidulehaga ja tädi igihalja hommikunaljaga: „Tere hommikust, tulin tammikust, tõin teile sooja sepikut.“ Nii naljatab tädi üksnes siis, kui tal on hea tuju, kui ta pole unes näinud ilusat surnut (ilmamuutus), ujumist (haigus) või väikest last (muresõnum). Kui tädi on ärgates pahas tujus, äratav ta mind mu põhjaliku iseloomustusega. Kui see kirja panna ja kooli viia, oleks närvihaiglasse või kolooniasse minek kindel mis kindel. Esiteks olen ma laisk („Üks minut veel magada!“), tige ja toores („Jäta mind ometi kord rahule!“), paksunahaline („Mh!“), nõrganärviline („Issand

jumal, kas mu närvid saavad siin majas ka välja puhata!“), valelik („Mul on ju silmad lahti!“) jne. jne.

Tunnen end peaaegu kangelasena: terve õppeaasta vältel olen igal hommikul selles näitemängus peaosa mänginud ja ometigi õigel ajal kooli jõudnud. Ega ma ise ka paremini kui tädike ette kujuta, mis inimeseloom minust peaks ükskord saama, kui hommikune uni eluaeg nii magusasti maitseb.

Tädi polnud toas ja ma võisin veel natuke voodis mõtiskleda. Mõtlesin Märdist ja ta kadakast. See unenägu polnud midagi erilist, üsna tavaline kriitiline realism, mida koolitunnis õpitakse: kahe nädala eest oli meil koolis tõepoolest puudepidu, neli parimat koolilõpetajat, kaks poissi ja kaks tüdrukut, istutasid koolilähedasse parki „oma“ puid, ja Märt oli kuskilt kadaka välja koukinud. Narriks ma teda ei hüüdnud, küll aga soovitasin poolvaljusti tammeistikut võtta. Meerits ei öelnud mulle klassi ees „trr!“, vaid sisistas: „Maarja, ega te kolhoosis pole!“ Ja Märt on sestpeale vihane kui kännuämblik – kui talle lõpuaktusel rukkililli viisin, jõudis ta mulle sosistada kaks mõttetarkust: „Igal asjal on omad piirid!“ ja „Pikk juus, lühike aru!“ Tühja temast! Mingu rahumeeles ülikooli ja otsigu endale sealt võimsate piiridega kiilaspäine tüdruk! Kahju, et ma ei taibanud neid rukkililli talle pähe panna või Märdi kõrval seisnud paksukesele pihku pista. Oh jaa – seda „lihtsate lillede“ lõõritamist olen kuulnud nii kodus kui koolis: tähtis pole hind, vaid meelespidamine! Ometi ootavad kõik vähemalgi pidulikul juhul vängelõhnalisi pikavarrelisi nelke või roose, mis on justkui väikesed roosad kapsad. Meelespidamine on tähtis, aga seda mõõdetakse ikkagi üksnes hinnaga. Murtud-süda olnuks Märdile paras lill, või lõvilõug. Või nende kahe ristsugutis: murtud lõvi lõug, vohh!

Mingi poisinaga pärast ei mõtlegi ma oma hommikumeeleolu rikkuda! Kuidas see Griegil oligi: tii-raa-aa-rii-raa-raa...

„Tere hommikust, tulin tammikust! Sa, linnupoeg, juba üleval!“ imestas tädi, kes tuli ilmselt köögist, punane hautamispott käes. „Mhmh!“ tegin, nagu võimleksin. „See lind, kes vara laulab...“ „...on õhtuks kassi pees,“ lõpetas tädi ja kihistas naerda. Vaata aga! Üksnes vanasõnade ja kõnekäändude tundmise järgi võib tädi Mariat mu isa õeks pidada. Muus on nad hoopis erinevad nagu kass ja koer. Ütleksin, et isa on suur koer (setter või pointer), tädi väike paks Siiami konkssaba.

„Vaata, Maarja, ma šmoorisin sulle nüüd ühe väikese kana tee peale kaasa!“ teatas tädi armulikult.

Sa pühadevägi! Hea, et ta polnud kalkunit saanud! Mis-moodi ma teiste ees bussis seda kana järan? Ja millega ta selle mulle kaasa anda mõtleb? Malmpotis või?

„Ära vahi midagi altkulmu, pika tee peal läheb kõht alati ruttu tühjaks. Kui mina omal ajal reisisin, võtsin ikka paar-kolm kana kaasa. Lindu on mugav süüa: võtad sedasi salvrätiga koivast kinni...“

Tädi õngitses, paberservjett näppude vahel, aurava kana potist välja ja hakkas „reisul söömist“ demonstreerima. Lootsin, et ta oma osasse nii hästi sisse elab, et mul pole enam kanatassimisele vaja mõelda, kuid võta näpust! – õnnetu lind lendas lauale laotatud fooliumpaberile. See krõbiseb üle terve bussi, mõtlesin troostitult. Kaks-kümmend kirjanikku vahivad, kaelad õieli, kuidas ma Aeda ja Stiina vahel istudes kana hõbepaberist välja kougin. Aga leidsin kohe ka lahenduse: kanasugu peaks selle üle uhke olema, kui üks nende esindaja maetakse hõbekirstus Aeda isa, kirjanik Parresti aeda. „Puhka rahus, kahvel kõhus,“ nagu vanasti öeldi.